

Marek Żmudziński

"Świadectwo i sens. Teologia
fundamentalna", Henryk
Seweryniak, Płock 2001 : [recenzja]

Studia Elbląskie 3, 279-281

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Henryk Seweryniak, *Świadectwo i sens. Teologia fundamentalna*. Płocki Instytut Wydawniczy, 2001 ss. 527.

Teologia fundamentalna jest dyscypliną teologiczną, która po Soborze Watykańskim II uległa bardzo poważnym przeobrażeniom, zwłaszcza metodologicznym. Jednorodność klasycznej apologetyki została zastąpiona pluralizmem w sposobie ujmowania i uprawiania współczesnej teologii fundamentalnej. Dodać należy, że status metodologiczny tej dyscypliny jest wciąż tematem badań i publikacji. Wydana w 1994 roku praca ks. Mariana Ruseckiego *Wiarygodność chrześcijaństwa — Z teorii teologii fundamentalnej* jest odbiciem burzliwej dyskusji teologicznej, której przedmiotem była i jest płaszczyzna metodologiczna teologii fundamentalnej, a więc precyzowanie jej właściwego przedmiotu, celu i zadań.

Zaistniały pluralizm w uprawianiu teologii fundamentalnej zaznacza się również w wydawanych przez poszczególne środowiska naukowe, również w Polsce, podręczników akademickich. Ze szczególną satysfakcją należy odnotować pojawienie się na półkach księgarskich nowej pracy ks. Henryka Seweryniaka. Ma ona charakter podręcznikowy, a więc jest formą naukowej syntezy tego znakomitego polskiego teologa. W szczególności zaś wykorzystuje wcześniejsze publikacje tego Autora z dziedziny chrystologii — *Tajemnica Jezusa* z roku 2001 i eklezjologii — *Święty Kościół powszedni* z roku 1996.

Układ tego podręcznika zawiera zasadnicze tezy wykładu teologii fundamentalnej: *De christiana* i *De catholica*. A więc szukając argumentów wiarygodności objawienia chrześcijańskiego, co jest zresztą celem tej dyscypliny, skupia się na Osobie Jezusa z Nazaretu i dokonanego w Nim objawienia oraz na Kościele jako tradencje tegoż objawienia. Pomija zaś obecny w dawniejszych podręcznikach (np. ks. Edward Kopeć *Teologia fundamentalna*) oraz niektórych współczesnych traktat *De religione*, który traktuje się jako zagadnienia wprowadzające o istocie religii w ogóle. Należy jednak zaznaczyć, że omawiana praca posiada szerszą perspektywę badawczą, przekraczającą dwa wskazane wyżej traktaty.

Pierwszy bowiem rozdział, zatytułowany „Teoria teologii fundamentalnej, objawienie, istota wiary chrześcijańskiej w kontekście współczesności”, choć nawiązuje nieco do klasycznego traktatu *De religione*, wskazując na sens i po-

wszechność religii i jej nieodzowność dla właściwego kształtu życia indywidualnego i społecznego, to jednak w istocie kreśli podstawy metodologiczne teologii fundamentalnej oraz szeroko analizuje współczesne uwarunkowania chrześcijaństwa i nowożytny kontekst wiary. W takim punkcie wyjścia zbliża się omawiany Autor do znakomitego niemieckiego teologa Hansa Waldenfelsa, który uprawia tzw. kontekstualną teologię fundamentalną (*O Bogu, Jezusie Chrystusie i Kościele dzisiaj*, Katowice 1993). Oryginalnością jednak Ks. Seweryniaka jest analiza kulturowego kontekstu tej części Europy, która buduje swoją tożsamość po upadku systemu komunistycznego. Dodatkowym atutem jest też odwołanie się do najnowszych wypowiedzi Kościoła wobec wyzwań, które stawia dzisiejsze społeczeństwo.

Druga część — „Chrystologia fundamentalna” — podejmuje zasadnicze pytania dotyczące objawienia, które dokonało się w Jezusie Chrystusie. Jest to więc problematyka klasyczna dla tej części wykładu teologii fundamentalnej. Wiarygodność chrześcijaństwa wynika tu z ukazania historyczności wydarzenia Jezusa Chrystusa i jego źródeł, z autentyczności treściowej objawienia Jezusa Chrystusa jako Syna Bożego oraz przede wszystkim wymiaru historycznego i teologicznego wydarzenia Zmartwychwstania. W tej części Autor wykazuje, że Jezus Chrystus niesie ze sobą odpowiedź na niepokoje i tęsknoty, bóle i pragnienia człowieka, pozwalając mu odkryć sens osobistej historii życia.

Dodatkowym walorem tej części jest szeroko potraktowany problem wizerunku Jezusa Chrystusa w wypowiedziach autorów niekatolickich i niechrześcijańskich. Poddane są tu więc gruntownej krytyce redukcyjne obrazy Jezusa jako *mistrza moralności, pierwszego socjalisty, esencjczyka, czerpiącego swą wiedzę z Indii filozofa i charyzmatyka*. Dodać też należy, że pojawia się w tej części kwestia Krzyża jako znaku wiarygodności chrześcijańskiej. Jest to o tyle ważne, że w teologii katolickiej podkreślane było zawsze wydarzenie Zmartwychwstania jako zasadniczo uwiarygodniające mesjańskie roszczenia Jezusa z Nazaretu, Krzyż i wymiar Odkupienia zaś nie są jeszcze wystarczająco opracowane w aspekcie teologicznofundamentalnym.

Część III omawianej pracy — „Eklezjologia fundamentalna” — skupia się na klasycznych problemach (argumentach) wiarygodnościowych dotyczących Kościoła Chrystusowego. Obecne są więc zagadnienia genezy Kościoła, jego struktury i znakach autentyczności (jedność, świętość, powszechność, apostołskość). Ostatnią część traktatu eklezjologicznego, tradycyjnie odnoszącą się do epistemologii kościelnej, związanej z Urzędem Nauczycielskim i jego nieomylnością, ks. Seweryniak umiejscawia w perspektywie odpowiedzialności Kościoła za prawdę.

Wszystkie te zagadnienia opatrzone są najnowszymi dokumentami Kościoła, co daje wgląd we współczesną świadomość eklezyjalną. Na szczególną uwagę tej części zasługuje zagadnienie zbawienia w Kościele i przez Kościół, w kontekście zasady *Extra Ecclesiam nulla salus*. Wychodzi się tu naprzeciw dyskutowanym dziś problemom zbawienia niekatolików, a jeszcze bardziej zbawienia niechrześcijan. Wymieniony pod koniec tej kwestii dokument Międzynarodowej Komisji Teologicznej *Chrześcijaństwo a religie* i jego jedynie lakoniczna analiza sugeruje, że fakt pluralizmu religii nie znalazł jeszcze na płaszczyźnie apologetycznej wyczerpującego opisu.

Ciekawą innowacją tego podręcznika jest jego praktyczny wymiar, na który składają wprowadzenia do poszczególnych części o charakterze metodologicznym i pedagogicznym. Kończą się zaś one propozycją ćwiczeń, na które składają się teksty zaczerpnięte z tradycji Kościoła, nauczania Magisterium i literatury współczesnej oraz zestaw pytań i testów. Te właśnie elementy waloryzują bezsprzecznie analizowaną tu publikację i zachęcają do wykorzystania przez studentów teologii oraz wszystkich poszukujących głębokiego sensu swej chrześcijańskiej egzystencji i pragnących dawać adekwatne świadectwo życia.

Ks. dr Marek Żmudziński